

Ivo Lentić

OSJEČKI ZLATARSKI MAJSTOR 18. STOLJEĆA »A M«

Zlatarski zanat imao je u Slavoniji, a naročito u najjačem slavonskom zlatarskom centru — Osijeku — dugu tradiciju, koja je svoje podrijetlo i korijenje vukla još iz predturskog doba. Taj je zanat cvjetao i za vrijeme turske okupacije Slavonije, što nam dokazuje i velik broj zlatara u Osijeku krajem 17. stoljeća, tj. neposredno nakon oslobođenja Slavonije od Turaka.¹

Tijekom 18. stoljeća nailazimo na razmjerno velik broj zlatarskih majstora i to ne samo u Osijeku, već i u drugim slavonskim kulturnim centrima, a naročito u Slavonskoj Požegi.

Usprkos velikom broju zlatara u 17. a naročito u 18. stoljeću, kojih su nam imena poznata iz arhivskih dokumenata, a također mjesto i vremensko razdoblje njihova djelovanja, nije nam do danas bilo moguće atribuirati pojedina sačuvana djela tim majstorima, izuzev nekolicine.

Do sada je bilo moguće sa sigurnošću atribuirati malo od brojnih sačuvanih zlatarskih radova pojedinim slavonskim ili osječkim zlatarima. Tako je npr.: dr Ivan Bach s mnogo vjerojatnosti pripisao srebrene okove evanđelja u manastiru Pakri osječkom zlataru Gjuri Stefanoviću, koji ih je izradio 1661. godine, a čije ime susrećemo i prilikom popisa osječkih zanatlija neposredno nakon oslobođenja toga grada, tj. 1697. godine.²

Osim toga do sada su nam još poznata i djela budimskog zlatara hrvatskog podrijetla, Martina Ljubičića, a čija su djela sačuvana u franjevačkom samostanu u Slavonskom Brodu (kalež iz 1763. godine)³ i u franjevačkom samostanu u Slavonskoj Požegi (kalež iz 1766. godine).⁴

Razlog što je kraj tolikog broja poznatih imena zlatara u Osijeku i Slavoniji i pored tolikog broja sačuvanih zlatarskih predmeta, (očito radova domaćih slavonskih i osječkih zlatara 18. stoljeća), do sada gotovo bilo nemoguće atribuirati pojedina djela pojedinim majstorima, leži u činjenici, što tadašnji slavonski i osječki zlatari nisu, u većini slučajeva, običavali označavati svoje radove inicijalima svoga imena i prezimena. Stoga je dosada bilo jedino moguće na temelju arhivskih podataka ili zapisa na samim radovima atribuirati onih nekoliko predmeta pojedinim majstorima.

Osim ranije spomenutih i identificiranih radova Martina Ljubičića i Gjüre Stefanovića, sačuvana je vrijedna i dragocjena skupina crkvenih predmeta od srebra, označena inicijalima majstora »A M«. I druga skupina crkvenih zlatarskih predmeta označena je također inicijalima majstora »A M« (u ligaturi). Obje ove skupine pripadaju vremenskom razdoblju od cca 1780. pa sve do 1792. godine.

Na svakom od tih predmeta označena je čistoća srebra iskazana u lotima. Predmeti iz ovih dviju skupina nalaze se u manastiru u Slatinskom Drenovcu, Povijesnom muzeju Hrvatske u Zagrebu (pohrana iz manastira u Pakri), zatim u franjevačkom samostanu u Osijeku, u župnoj crkvi sv. Trojstva u Čepinu kraj Osijeka, te u župnoj crkvi sv. Ivana Nepomuka u Vinkovcima.

RADOVI MAJSTORA »A M« (odvojeno pisano)

1 — SLATINSKI DRENOVAC

Putir, srebro pozlačeno

označen inicijalima majstora »A M« i oznakom čistoće srebra od 12 lota. Ovaj su putir kaluđeri manastira u Slatinskom Drenovcu dali izraditi u Osijeku 1785. godine.⁵

2 — MANASTIR U PAKRI

2 kom. kandila, srebro, visina 22 cm

Kandila su označena kao i putir inicijalima majstora »A M«, identična oblika kao i na putiru iz Slatinskog Drenovca.⁶

3 — VINKOVCI — župna crkva sv. Ivana Nepomuka

Ciborij, srebro pozlačeno, visina 30 cm; promjer baze 15 cm; promjer kupe 10,7 cm

Kvalitetno oblikovani klasicistički ciborij s okruglom profiliranom bazom podijeljenom girlandama i volutama u 3 polja koja su ukrašena medaljonima uokvirenim klasicističkim pletenicama. U sredini medaljona nalazi se cvijet. Klasicistički oblikovani i kanelirani nodus ukrašen je motivom klasicističke pletenice. Čaška ciborija raščlanjena je volutama u 3 polja ukrašena na identičan način kao i polja na bazi ciborija. Ciborij je označen inicijalima majstora »A M« i oznakom čistoće srebra od 13 lota. (Sl. 1)

U tom svom radu osječki se majstor »A M« očigledno inspirirao srebrenim kaležom iz crkve BD Marije u Aljmašu kraj Osijeka. Taj kalež od srebra izradio je jedan od najvećih zlatarskih majstora u Beču iz druge polovice 18. stoljeća Josephus Moser 1777. godine.⁷

Sl. 1. Vinkovci — župna crkva sv. Ivana Nepomuka. Ciborij, rad majstora »A M«

4 — VINKOVCI — župna crkva sv. Ivana Nepomuka

Kalež, pozlačeno srebro,
visina 27 cm; promjer baze 15,5 cm; promjer kupe 9,6 cm.

Srebrni i pozlačeni klasicistički (Louis XVI) kalež okrugle i profilirane baze ukrašene klasicističkim motivom rozete, pletenica i lisnate girlande, a u trapezoidalnim poljima baze motivom vinove loze i grozdova. Klasicistička baza piramidalno se uzdiže i na svome vrhu nosi klasicistički kanelirani nodus ukrašen klasicističkim motivom »pasjeg skoka«. Kupa kaleža u obliku niskog i širokog cvijeta tulipana ima čašku ukrašenu gotovo identičnim ukrasima kakve nalazimo i na bazi kaleža. Glatka i pozlačena kupa kaleža. Na kaležu nalazi se ugravirani natpis: »C.F.M.M. i G.M.A.D. 1794«.

Kalež je označen inicijalima majstora »A M« i oznakom za čistoću srebra od 13 lota. (Sl. 2)

Sl. 2. Vinkovci — župna crkva sv. Ivana Nepomuka. Kalež, rad majstora »A M«

Sl. 3. Vinkovci — župna crkva sv. Ivana Nepomuka. Pokaznica, rad majstora »A M«

5 — VINKOVCI — župna crkva sv. Ivana Nepomuka

Pokaznica, srebro pozlačeno,
visina 50 cm; širina 23 cm; baza (oval) 19,8 cm × 10,4 cm

Pokaznica ima ovalnu i profiliranu bazu ukrašenu rozetama. Gornji dio baze ukrašen je kanelirama i podijeljen u 4 polja klasicističkim girlandama i volutama. Klasicistički oblikovani nodus nosi raskošno oblikovan gornji dio pokaznice klasicistička oblika. Ovalni ostensorij uokviren je uskim okvirom srebrenim perlicama i zatvoren kristalnim staklom. Oko ostensorija vije se širi okvir od reljefnih grozdova, vinove loze i žitnog klasja. Iza tog ponešto isturenog centralnog okvira smješten je arhitektonski koncipiran okvir u obliku niše nadvišene ovalnom atikom ukrašenom girlandama. Sa svake strane atike smještene su vaze s gorućim plamenovima. Oko pokaznice vije se vijenac pozlaćenih zraka, a na vrhu je smješten pozlačeni križ. Pokaznica je označena inicijalima majstora »A M« i oznakom čistoće srebra od 13 lota. (Sl. 3)

Majstor ove pokaznice tj. majstor »A M« toliko se jako inspirirao monumentalnom pokaznicom, koju je za franjevački samostan u Osijeku bio izradio bečki zlatar Josephus Moser 1776. godine, da u svome djelu za vinkovačku župnu crkvu na nižoj ljestvici kvalitete, ukrasa, kompozicije i oblikovanja, gotovo doslovce preuzima kompozicijske, dekorativne i stilske elemente Moserova djela.⁸ (Sl. 4)

RADOVI MAJSTORA »AM« (u ligaturi)**VINKOVCI — župna crkva sv. Ivana Nepomuka**

1 — Relikvijar — srebro pozlačeno,
visina 24 cm; širina 11 cm; baza (oval) 11,5 × 7,7 cm

Rokoko srebreni relikvijar s ovalnom bazom profilirana ruba ukrašenom rokoko viticama i rocailles ornamentacijom. Kruškoliki nodus ukrašen je graviranjem. Ovalni moćnik ima u sredini pozlaćenu pločicu koje je središte izrezano u obliku križa. U taj otvor umetnut je maleni kristalni križić. Uokolo tog centra vije se okvir od srebrenih rokoko vitica i voluta. Oko čitavog moćnika vije se vijenac pozlaćenih zraka.

Moćnik je označen inicijalima majstora »AM« (u ligaturi) i oznakom čistoće srebra od 12 lota. (Sl. 5)

Prema stilskim i dekorativnim elementima, kao i prema detaljima i obradi ukrasa, ovaj je moćnik veoma nalik srebrenim kandilima, koje je za manastir u Pakri izradio osječki majstor »A M«.

OSIJEK — Franjevački samostan

2 — Kalež, srebro pozlačeno,
visina 24,5 cm; promjer baze 15 cm; promjer kupe 9 cm.

Elegantno i skladno oblikovani jednostavni pozlaćeni srebreni kalež okrugle i profilirane baze raščlanjene u 3 uže i 3 šire latice. Visoko i vitko podnožje sužava se prema postolju nodusa, koji je kruškoliki oblikovan i ukrašen rebrastim ukrasima. Uska čaška kaleža iznosi cca 1/3 visine čitavog

kaleža. Čaška je glatka i pozlaćena. Na vanjskom rubu baze otisnuti su inicijali majstora »AM« s oznakom čistoće od 13 lota dok je na unutrašnjem dijelu baze ugravirana godina 1780.⁹ (Sl. 6)

Sl. 4. Osijek — Franjevački samostan. Pokaznica, rad bečkog zlatara Josepha Mosera iz 1776. g.

Sl. 5. Vinkovci — župna crkva sv. Ivana Nepomuka. Relikvijar, rad majstora »AM« (u ligaturi)

3 — **Kalež**, srebro pozlaćeno, visina 24,8 cm; promjer baze 15 cm; promjer kupe 9 cm.

Identično oblikovan kalež kao i ranije opisani. Označen je istim inicijalima majstora »AM« i oznakom čistoće srebra od 13 lota. Vjerojatno i taj kalež potječe iz 1780. godine.

4 — Ciborij, srebro pozlačeno,
visina 37,5 cm; promjer baze 17 cm; promjer kupe 13 cm.

Ovaj srebreni i pozlačeni ciborij pripada vremenski i stilski grupi od dva ranije opisana kaleža, te je vrlo vjerojatno da je ovu grupu crkvenih predmeta izradio majstor »AM« po narudžbi franjevačkog samostana 1780. godine.

Sl. 6. Osijek — franjevački samostan — Kalež iz g. 1780., rad majstora »AM«
(u ligaturi)

Ciborij ima okruglu i profiliranu bazu raščlanjenu kao i kod kaleža u 3 uže i 3 šire latice. Na gornjem dijelu baze izveden je jednostavni ukrasni ornament, koji se ponavlja i na profiliranom poklopcu ciborija.

Nodus je kruškolik i profiliran. Rokoko ciborij označen je na vanjskom rubu inicijalima majstora »AM«.

ČEPIN — župna crkva sv. Trojstva

- 5 — Pokaznica, srebro pozlačeno
visina 49 cm; baza (oval) 19 × 16 cm; širina 24 cm.

Kasnobarokna (rokoko) pokaznica ima ovalnu i lagano izvučenu bazu profilirana ruba. Ukrašena je srebrenim i pozlaćenim rocailles ornamentima, školjkama i grozdovima, kao i motivom žitnog klasja. Kruškoliki nodus u

Sl. 7. Čepin — Pokaznica, rad majstora »AM« (u ligaturi)

obliku barokne vaze ukrašen je ružama i rokoko viticama. Ovalan ostensorij uokviren je vijencem srebrenih i stiliziranih kasnobaroknih oblaka. Oko ostensorija okvir od pozlaćenih zraka. Ostensorij s vijencem pozlaćenih zraka nešto je isturen ispred širokog i nemirno oblikovanog okvira djelomično ukrašena elementima arhitekture. Okvir je u svome gornjem dijelu ukrašen pozlaćenim

relijevnim likom Boga oca, a s desne i lijeve strane pozlaćenim relijevnim likovima klečećih kerubina koji mole sklopljenih ruku. Na donjem dijelu okvira relijejni prikaz Duha svetoga u liku golubice. Oko čitavog okvira vije se vijenac pozlaćenih zraka. Na vrhu pokaznice smješten je pozlaćeni srebreni križ.

Pokaznica označena je inicijalima majstora »AM«. (Sl. 7)

Promatrajući radove majstora »A M« (pisano razdvojeno) uočavamo sljedeće: njegov putir izrađen 1785. godine za manastir u Slatinskom Drenovcu, kao i dva srebrena kandila izrađena za manastir u Pakri, nose tipične karakteristike kasnobaroknog zlatarstva u Slavoniji, odnosno u Osijeku. Međutim, ostali sačuvani i do danas otkriveni radovi tog majstora, pokazuju naprotiv očite karakteristike klasicističkog (Louis XVI) stila što se najbolje vidi u njegovim djelima za vinkovačku župnu crkvu sv. Ivana Nepomuka.

Do tog naglog napuštanja dotadašnjeg vodećeg rokoko stila u oblikovanju kod radova tog majstora došlo je po svoj prilici uslijed slijedeće činjenice: s jedne strane se pod snažnim utjecajem austrijskih, naročito bečkih zlatarskih majstora, koji su i najviše utjecali na zlatarsku umjetnost u Slavoniji, a naročito u Osijeku, počeo polako napuštati »staromodni« rokoko stil u korist novog i »modernog« Louis XVI stila, a s druge strane je taj osječki majstor imao prilike vidjeti djela jednog od najvećih bečkih majstora druge polovine 18. stoljeća Josephusa Mosera u samome Osijeku (Franjevački samostan, pokaznica) i u neposrednoj blizini Osijeka, tj. u zavjetnoj crkvi BD Marije u Aljmašu. Da je doista i bilo tako, najočitiije nam govori velika pokaznica u Louis XVI stilu, koju je majstor »A M« izradio za vinkovačku župnu crkvu, a koja gotovo doslovce, kompozicijski, stilski i dekorativno, kopira monumentalnu Moserovu pokaznicu iz Osijeka.

Sama činjenica, da jedan majstor u ono vrijeme tako naglo napušta svoj dotadanji način i stil rada, nije čudnovata, ako se uzme u obzir da se isti slučaj desio i kod samog Josephusa Mosera, koji je isprva svoje radove izvodio u čistome rokoko stilu, da onda napusti taj stil i svoje radove izvodi u klasicističkom duhu, tj. u stilu Louis XVI.

Ako promatramo radove majstora »A M« (u ligaturi), opažamo da su oni izvedeni u čistim rokoko oblicima i dekoraciji tipičnoj za taj period zlatarske umjetnosti druge polovine 18. stoljeća u Slavoniji odnosno u Osijeku.

Radovi tog majstora i to naročito predmeti skupine srebrenih i pozlaćenih predmeta izrađenih za franjevački samostan u Osijeku 1780. godine odlikuju se kvalitetom, jednostavnom elegancijom, finoćom i preciznošću izradbe.

Iste stilske karakteristike i brižnost obrade pokazuje i velika pokaznica iz župne crkve u Čepinu, kao i moćnik iz vinkovačke župne crkve.

Budući da je i majstor »A M« (pisano razdvojeno) izvodio ranije svoje radove u rokoko stilu (putir iz Slatinskog Drenovca oko 1785. godine, 2 srebrena kandila za manastir u Pakri), koji po koncepciji, stilu, oblikovanju i u ukrasnim detaljima uvelike podsjećaju na radove majstora »AM« (u ligaturi) izvedene 1780. godine za franjevački samostan u Osijeku, te za vinkovačku župnu crkvu i župnu crkvu u Čepinu, može se eventualno pretpostaviti da se u tome slučaju radi ne o dva različita majstora, već o jednom te istom majstoru. Različito obilježavanje radova, tj. punca »A M« i punca »AM« možda bi se mogla protumačiti time, da je taj majstor svoje ranije radove (do cca

1785.) obilježavao starijom puncom »AM« (u ligaturi), a nakon te godine novijom puncom »A M«. Tome pridonosi još i činjenica da je oblik slova upotrijebljen kod obiju punca u svome duktusu identičan.

U razdoblju od 1773. do 1792. godine susrećemo u Osijeku samo jednog jedinog zlatara čije ime i prezime počinje slovima A i M, a i činjenica da su kaluđeri iz Slavenskog Drenovca naručili kod osječkog majstora 1785. godine izradu srebrenog putira, upućuje nas na konstataciju da se ustvari zaista radi samo o jednom jedinom majstoru.

Taj majstor, čije je ime i prezime počinjalo sa slovima A i M i koji je radio, živio i djelovao u Osijeku u razdoblju od prije 1773. godine pa sve do 1792. godine, bio je Antonius Mayr (Majer). On se u Osijeku morao nalaziti i prije 1773. godine, jer mu dne 16. V 1773. umire kćerka Anna Maria »aurifabris filia«. On je živio, djelovao i radio u Osječkoj Tvrđi.¹⁰

Sl. 8. Punce majstora »AM« i »A M«

Da je živio i radio u Osijeku i prije 1773. godine, govori nam i činjenica, da je upravo on izabran da vodi kontrolu nad zlatarima, kako se ne bi više dešavale zloupotrebe miješanjem prevelike količine kositra u srebru kod predmeta koje izrađuju osječki srebrenari i zlatari, a u duhu odredbe carice i kraljice Marije Terezije, koju je ona iste godine i to dne 18. VI 1773. izdala i za varaždinske zlatare i srebrenare.¹¹ U tom smislu je i osječki zlatar i srebrenar Antonius Mayr (Majer) određen od strane virovitičke županije¹² dne 3. IX 1773. godine da vodi kontrolu i da pazi da zlatari i srebrenari upotrebljavaju određenu količinu kositra pri izradi svojih rukotvorina od srebra i da svaki pokušaj zloupotrebe strogo kazni. S time u vezi dolazi i do odredbe da srebrenarski i zlatarski majstori moraju svoje rukotvorine providjeti svojim žigovima, kao i oznakom čistoće srebra u lotima. Prema tome, on je morao boraviti u Osijeku i prije 1773. godine, jer je upravo on bio izabran da vodi kontrolu nad tako delikatnim pitanjima, kao što je bilo pitanje miješanja prevelike količine kositra u srebrene rukotvorine srebrenara i nadzor nad pravilnom primjenom odredaba Marije Terezije, odnosno virovitičke županije.

Antonius Mayr (Majer), osječki srebrenar i zlatar umire u Osječkoj Tvrđi dne 8. III 1792. godine od »apopleksije« tj. od kapi.¹³

Posljednji puta se njegovo ime spominje u vezi molbe njegove udovice Elisabeth Mayrin dne 9. VI 1796. koju je ona uputila virovitičkoj županiji. U toj svojoj molbi njegova udovica moli virovitičku županiju da joj se dozvoli i nadalje voditi radnju njena pokojna muža, aurifabra Antoniusa Mayra, koju bi vodio kalfa Bernardo Spollarich (Spoljarić), a koji je dugi niz godina radio kao kalfa u radnji njena muža. Ona navodi kao razlog svojoj molbi da je stara i bez zaštite i ukoliko joj se ne dozvoli da spomenuti kalfa i nadalje vodi tu radnju, ona bi se našla u izvanredno teškoj situaciji.¹⁴ Prema tome, a s činjenicom da u Osijeku u drugoj polovini 18. stoljeća ne postoji drugi srebrenarski ili zlatarski majstor čije bi se ime počinjalo s inicijalima A i M, već samo Antonius Mayr (Majer), čije nam je djelovanje arhivski dokumentirano u Osi-

jeku od prije 1773. pa sve do 1792. godine, a uzevši u obzir da radovi iz rokoko razdoblja, koji nose oznake majstora »AM« (pisano razdvojeno) i majstora »AM« (u ligaturi) nose identične stilske oblikovne i ukrasne podudarnosti, možemo s dosta vjerojatnosti zaključiti da sačuvani opus od ukupno 11 srebrnih crkvenih predmeta označenih puncama »A M« i »AM« (u ligaturi) pripada jednome te istome osječkome srebrnarskom majstoru druge polovine 18. stoljeća, tj. Antoniusu Mayru.

BILJESKE

- ¹ I. Bach, Zlatarstvo, Likovna enciklopedija, IV, str. 636.
I. Lentić, Zlatarstvo Slavonije u 18. stoljeću — Katalog izložbe »Umjetnost u 18. stoljeću u Slavoniji«, Osijek 1971, str. 32—41.
- ² I. Bach — Bojana Radojković, Umjetnička obrada metala naroda Jugoslavije — Katalog izložbe u Muzeju primjenjene umjetnosti u Beogradu, 1956, knj. I.
- ³ I. Bach, Prilog poznavanju zlatarskih radova u Hrvatskoj, Peristil br. 4/1961, str. 94.
- ⁴ I. Lentić, Kalež Martina Ljubičića u franjevačkom samostanu u Slavonskoj Požezi — Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske br. 5/1970.
- ⁵ I. Bach, Zlatarstvo, Likovna enciklopedija, IV, str. 636.
- ⁶ I. Bach — Bojana Radojković, o. c.;
Vera Borčić, Katalog izložbe umjetnički obrađenog metala Srba u Hrvatskoj u Povijesnom muzeju Hrvatske u Zagrebu, 1971, str. 39. br. 140.
- ⁷ I. Lentić, Nekoliko radova bečkih zlatara 18. stoljeća u Osijeku i Aljmašu — Peristil br. 12/13, Zagreb 1969/70, str. 137.
- ⁸ I. Lentić, o. c.; str. 136—137.
- ⁹ I. Lentić, Zlatarstvo Slavonije u 18. stoljeću — Katalog izložbe »Umjetnost Slavonije u 18. stoljeću«, Osijek 1971, str. 67, br. kat. 153.
- ¹⁰ Historijski arhiv Osijek — Liber mortuorum in Praesidio.
- ¹¹ I. Lentić, Prilozi istraživanju varaždinskih srebrnara iz druge polovine 18. stoljeća — Peristil br. 10—11, Zagreb 1967—68, str. 182—185.
- ¹² Arhiv Hrvatske Zagreb — spisi virovitičke županije, 360/1773.
- ¹³ Historijski arhiv Osijek — Liber mortuorum in Praesidio.
- ¹⁴ Arhiv Hrvatske Zagreb — spisi virovitičke županije 426/1796.

DER GOLDSCHMIEDEMEISTER »A M« IN OSIJEK
IN DER ZWEITEN HÄLFTE DES 18. JAHRHUNDERTS

In Slawonien und insbesondere in Osijek, dem Zentrum der slawonischen Gold- und Silberschmiedekunst des 18. Jahrhunderts, sind uns sehr viele und wertvolle Silbergegenstände, Werke der einheimischen kroatischen Gold- und Silberschmiede erhalten geblieben. Doch die Attribution und die Identifikation der erhaltenen Werke ist sehr erschwert durch die Tatsache, dass die Meister ihre Werke selten oder überhaupt nicht mit ihren Initialen bezeichneten. Andererseits sind uns Namen von Osijeker Gold- und Silberschmieden, wie auch von slawonischen Meistern aus verschiedenen Urkunden bekannt,¹ doch eine genaue Attribution ihrer Werke, wenn auch solche in grossen Mengen erhalten sind, ist nur dann möglich, wenn die Bestellung eines Werkes urkundlich bestätigt wurde.

Ausser den bisher bekannten Werken von Gjuro Stefanović aus dem Jahre 1661 für das Kloster in Pakra,² oder den beiden Kelchen des Martinus Ljubičić aus Buda, welcher kroatischer Herkunft war (Slavonski Brod — silberner Kelch aus

dem Jahre 1763³ und Slavonska Požega — silberner Kelch aus dem Jahre 1766⁴) sind uns bis heute zwei wertvolle und interessante Gruppen von Silbergegenständen der Meister »A M« und »AM« (in Ligatur) erhalten.

In der ersten Gruppe (Meister »A M«) befindet sich ein silberner Kelch, den »ein Osijeker Meister im Jahre 1785 für das Kloster in Slatinski Drenovac ausgeführt hat«⁵ und zwei silberne Rauchgefäße, die derselbe Meister für das Kloster in Pakra verfertigte.⁶

Von demselben Meister »A M« sind noch weitere Arbeiten erhalten, wie folgt:

- 1) VINKOVCI — Pfarrkirche des hl. Johannes Nepomuk.
Ciborium, Silber vergoldet. Der Meister dieses im klassizistischen Stil ausgeführten Ciboriums wurde von dem Werke eines der grössten Wiener Meister der zweiten Hälfte des 18. Jahrhunderts, Josephus Moser, das dieser im Jahre 1777 für die Wallfahrtskirche der Heiligen Mutter Gottes in Aljmaš bei Osijek ausgeführt hatte, beeinflusst.⁷
- 2) VINKOVCI — Pfarrkirche des hl. Johannes Nepomuk.
Monstranz, Silber vergoldet. Auch in diesem Werk wurde der Osijeker Meister »A M« sehr stark von der monumentalen Monstranz, die der Wiener Meister Josephus Moser im Jahre 1776 für das Franziskanerkloster in Osijek verfertigte, beeinflusst.⁸

Die andere Gruppe silberner Kirchenggeräte ist mit den Initialen des Osijeker Meisters »AM« (in Ligatur) bezeichnet. Die Arbeiten dieses Meisters, bzw. diese Gruppe Gegenstände ist ausschliesslich im Rokokostil ausgeführt und befindet sich in folgenden Kirchen:

- 1) VINKOVCI — Pfarrkirche des hl. Johann Nepomuk
Reliquiar, Silber
- 2) OSIJEK — Franziskanerkloster
Kelch, Silber vergoldet aus dem Jahre 1780
- 3) OSIJEK — Franziskanerkloster
Kelch, Silber vergoldet
- 4) OSIJEK — Franziskanerkloster
Ciborium, Silber vergoldet

Alle drei Werke dieses Meisters sind in Stil und Formgestaltung so identisch ausgeführt, dass wir mit viel Sicherheit diese ganze Gruppe in das Jahr 1780 datieren können.

- 5) ČEPIN — Pfarrkirche der Heiligen Dreifaltigkeit
Monstranz, Silber vergoldet

Wenn wir nun die Werke beider Meister betrachten, können wir zu folgendem Ergebnis kommen:

Die Arbeiten, die die Initiale »AM« (in Ligatur) tragen, sind ausschliesslich in reinem Rokokostil ausgeführt und wurden in der Zeitspanne von vor dem Jahre 1780 bis zum Jahre 1785 verfertigt. Doch auch der Meister, der seine Arbeiten mit den Initialen »A M« bezeichnete, verfertigte vor dem Jahre 1785 zwei silberne Rauchgefäße im Rokokostil und im Jahre 1785 einen silbernen Kelch für das Kloster in Slatinski Drenovac. Nach dieser Zeit gab er den bisher angewendeten Rokokostil auf und widmete sich ausschliesslich der neuen »klasizistischen Welle«.

Da wir um diese Zeit, d. h. zwischen dem Jahre 1773 bis zum J. 1792 in Slawonien, genauer in Osijek, nur einen einzigen Silberschmiedmeister kennen, dessen Name mit den Buchstaben »A« und »M« beginnt, besteht die grösste Wahrscheinlichkeit, dass es sich bei den Gegenständen der beiden Gruppen um die Werke eines einzigen und nicht zweier Meister handelt. Wahrscheinlich wechselte dieser Meister seine ältere Punze um das Jahr 1785 gegen eine neuere aus.

In der Zeitspanne von 1773 bis 1792 lebte und wirkte in der Osijeker Festung nur ein einziger Silberschmiedmeister, dessen Vor- und Zuname mit den Buchstaben »A« und »M« anfang, d. h. der Silberschmied Antonius Mayr.

Er war in Osijek schon vor dem Jahre 1773 als Silberschmied tätig, denn in diesem Jahr wurde er zum Kontrollor der Reinheit der Silberlegierungen der Osijeker Silberschmiede gewählt.¹² In Osijek, so wie auch in Varaždin,¹¹ mischten die Silberschmiede manchmal zu grosse Mengen Zinn in ihre Silbererzeugnisse und beeinträchtigten so den Wert des Silbers.

Antonius Mayr, Silberschmied in Osijek starb am 8. III 1792 in der Osijeker Festung.¹³